

Рухливі ігри як важлива складова реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій Українській школі

Моїсєєв С. О.

*Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти»**Херсонської обласної ради*

Анотація. Актуальність статті обумовлена імплементацією Концепції Нової української школи у практику роботи закладів загальної середньої освіти взагалі та викладання предмету «Фізична культура» зокрема. Метою статті є висвітлення ролі ігрової діяльності у реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій українській школі.

Встановлено, що під компетентнісним підходом в освіті доцільно розуміти спрямованість освітнього процесу на формування в учнів ієрархічно підпорядкованої системи ключових, загальнопредметних та предметних компетентностей. Показана пріоритетність розвитку предметних компетентностей у реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів-початківців на уроках фізичної культури і розроблена відповідна методика їх розвитку в умовах трансформації освіти. Основними складовими (етапами) розробленої методики є мотиваційно-ціннісний, підвідний, атлетичний, базовий та творчо-ігровий. Наведений приклад застосування авторської методики під час розвитку в учнів початкової школи компетентності у стрибку у довжину з місця на уроках фізичної культури та розкритий її потенціал з формування у здобувачів освіти наскрізних умінь.

Уточнено, що провідним компонентом (етапом) розвитку предметних компетентностей та наскрізних умінь учнів початкової школи на уроці фізичної культури є творчо-ігровий. Саме цей компонент (етап) здійснює максимальний вплив на інтелектуальну, ціннісно-сміслову, діяльнісно-творчу, рухову та фізичну сфери розвитку дитини, сприяючи формуванню всіх наскрізних умінь.

Зроблено висновок про те, що системний і збалансований розвиток наскрізних умінь предметних і ключових компетентностей дозволяє підвищити ефективність реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів-початківців на уроках фізичної культури у Новій українській школі. Ключове місце у розробленій методиці відводиться рухливим і народним іграм та естафетам, які для учнів, за умови правильної організації та проведення, є прекрасною школою та лабораторією думки, взаємоповаги, взаємопідтримки, творчості, ініціативності та здоров'я.

Ключові слова: *Нова українська школа; початкова школа; компетентнісний підхід; компетентність; наскрізні уміння; рухлива гра; методика.*

Вступ. Згідно із Законом України «Про освіту» та Концепцією Нової української школи починаючи з 2018/2019 навчального року численна армія чиновників, учителів, учнів, батьків і представників громади почала активно розбудовувати Нову українську школу. Хочеться вірити, що у буремному морі трансформації загальної середньої освіти з її глибин повстане та засяє Нове фізичне виховання школярів.

Сьогоднішні реалії такі, що стара, а

іноді і відверто застаріла система фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти вже не відповідає вимогам інформаційного суспільства та глобалізованого світу. Нація очікує від сучасного вчителя фізичної культури, який постійно працює над розвитком своєї педагогічної майстерності, проведення цікавих, здоров'язберезувальних уроків фізичної культури, на яких учні разом з педагогом вчать думати, творити та діяти (Моїсєєв, 2017b, 2018a). Проведення таких «неправильних» уроків розумного руху у початковій школі

можливо лише на засадах особистісно та компетентісно орієнтованої парадигми освіти з використанням ігрових, креативних та кооперативних методик навчання учнів.

Компетентісно орієнтована освіта на теоретико-методологічному та технологічному рівнях була і залишається предметом численних наукових досліджень провідних українських (Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін.) і зарубіжних (В. Краєвський, О. Крисан, Д. Равен, А. Хуторський та ін.) учених. Науково-методичні аспекти реалізації компетентісного підходу до фізичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти зустрічаються у працях О. Аксьонової, О. Дубогай, І. Боднар, Т. Круцевич, Н. Москаленко, Т. Ротерс, Б. Шияна та ін. Особливості організації ігрової діяльності учнів на заняттях фізичною культурою достатньо детально висвітлені у працях Н. Андрощука, Е. Вільчковського, О. Кругляка, А. Леськіва, М. Лук'янченко, Л. Погребенника, Є. Приступи, О. Слімаковського, Ж. Твердохліба, А. Цюся та ін.

Але, не зважаючи на проведені наукові розвідки, проблематика реалізації компетентісного підходу до навчання учнів-початківців на уроках фізичної культури в умовах трансформації освіти ще очікує на своє переосмислення на нормативно-законодавчому, теоретичному та методичному рівнях.

Мета дослідження. Метою статті є висвітлення ролі ігрової діяльності у реалізації компетентісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій українській школі.

Результати дослідження та їх обговорення. Сьогодні українські фахівці компетентісний підхід в освіті, як правило, ототожнюють з:

➤ переходом від накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування й розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки і досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та

соціальної практики (Овчарук, Eds., 2004, с. 71-72).

➤ спрямованістю освітнього процесу на формування в учнів ієрархічно підпорядкованої системи ключових (супер, основних, базових, надпредметних, транспредметних, міжпредметних), загальнопредметних (загальногалузових) та предметних компетентностей (Овчарук, Eds., 2004, с. 64; 17).

Отже, давайте уточнимо сутність основних складових компетентісно орієнтованого підходу до навчання здобувачів загальної середньої освіти.

У рекомендаціях 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» зазначено, що основні компетенції (у нашому випадку – ключові компетентності) – це ті, які необхідні всім громадянам для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування.

Наш Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти міжпредметну компетентність трактує як здатність учня застосовувати щодо міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей, а предметну (галузову) компетентність – як набутий учнями у процесі навчання досвід специфічної для певного предмета діяльності, пов'язаної із засвоєнням, розумінням і застосуванням нових знань.

З наведених визначень видно, що центральне місце у компетентісному підході відводиться такій складній та багатоаспектній категорії, як «компетентність». Згідно Закону України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

З огляду на вище зазначене, компетентнісний підхід до навчання учнів на уроках фізичної культури доцільно розглядати як систематичну роботу педагога, спрямовану на розвиток у здобувачів освіти предметних, загальногалузевих і ключових компетентностей, які у своїй єдності дозволяють учням ефективно вирішувати проблеми у сфері збереження, підтримання та відновлення здоров'я людини.

У Державному стандарті початкової освіти (від 21 лютого 2018 р.) до ключових компетентностей відносять: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність.

Також у, згаданому вище, документі наголошується, що спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Згідно нового Державного стандарту початкової освіти, предмет «Фізична культура» належить до фізкультурної освітньої галузі, потенціал якої забезпечує формування всіх ключових компетентностей. Метою фізкультурної освітньої галузі є формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних

можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навичок.

Саме тому, реалізація компетентнісного підходу до навчання учнів-початківців на уроках фізичної культури у Новій українській школі повинна передбачати ефективне формування наскрізних умінь предметних і ключових компетентностей.

На наше глибоке переконання, розвиток наскрізних умінь предметних компетентностей є найголовнішим пріоритетом реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів на уроках фізичної культури у Новій українській школі.

Зрозуміло, що досягнення учнями початкової школи таких достатньо амбіційних навчальних результатів потребує перегляду та осучаснення методики проведення уроків фізичної культури у Новій українській школі.

Так, наприклад, автори Типової освітньої програми першого циклу початкової освіти (Р. Шиян та ін.) закликають освітян більш ефективно використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії, дитяче волонтерство тощо (Шиян, 2018).

Учителям фізичної культури розробники програми радять спрямовувати свої уроки не тільки на фізичну підготовленість, а й на розвиток особистості, на індивідуальне сприймання навчального матеріалу, відходу від жорсткої регламентації занять, підвищення їхньої емоційної насиченості, максимальної різноманітності форм, методів і засобів фізичного виховання, широкого використання інноваційних здоров'язбережувальних технологій.

О. Аксьонова, авторка Школи розумного руху та Школи компетентностей, закликає вчителів фізичної культури Запорізької області та України відходити від традиційної методики проведення уроків у початкової

школи та переходити до особистісно та компетентісно орієнтованого фізичного виховання, спрямованого на «остаточне прощай» тоталітарному контролю за діями учнів, атрофії «м'язів ініціативи» та відсутності тренування серця і мозку. Це, на думку авторки, може бути досягнуто через проведення для учнів 1-4 класів (тричотири рази на тиждень) на уроках фізичної культури Школи компетентності, характерними особливостями якої є: діалогізація (проведення у підготовчій та заключних частинах брифінгів і дебріфінгів, спрямованих на формування проактивного мислення учнів); організація кооперативного навчання (робота у міні-групах з); включення до змісту уроку компетентісно орієнтованих завдань (навігатор уроку, «незвична ранкова гімнастика», гра «Геометрична фізкультура», гра «Точки опори», «Методична вертушка»: складай свою рухову зв'язку, виконуй, навчи друзів тощо), використання диференційованих завдань для учнів різних типологічних груп («ліг») за станом здоров'я та фізичної підготовленості (різнокольорові картки-завдання: «Фітнес-кросворд» для учнів І ліги, «Ігри народів світу: навчальний проект» для – II ліги, «Калориметр» для – III ліги) (Аксьонова, & Кириленко, 2018).

Отже, враховуючі результати наукових розвідок вищезазначених фахівців, спираючись на досвід кращих вчителів фізичної культури Херсонщини та України (Ганчева, & Моїсєєв, 2016; Моїсєєв, 2013, 2017а, 2018b), а також сучасні досягнення теорії керування фізичним вихованням різних верств населення (Гузарь, 2000, Шиян, 2018) можемо поради фахівцям з фізичного виховання використовувати наступну методику розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури у Новій українській школі, основні положення якої висвітлені у таблиці 1.

Запропонована методика розрахована на цикл уроків, складається з мотиваційно-ціннісного, підвідного, атлетичного, базового та творчо-ігрового компонентів (етапів) реалізації та дозволяє на системному рівні розвивати предметні компетентності та наскрізні уміння учнів-початківців на уроках фізичної культури у Новій українській школі.

З таблиці 1 видно, що провідним компонентом (етапом) розвитку предметних компетентностей та наскрізних умінь учнів початкової школи на уроці фізичної культури є творчо-ігровий.

Таблиця 1

Методика розвитку предметних компетентностей та наскрізних умінь учнів-початківців на уроках фізичної культури у Новій українській школі

№	Компоненти/етапи, основні засоби та їх призначення	Приклад (розвиток в учнів компетентності у стрибку в довжину з місця)	Потенціал розвитку наскрізних умінь
1.	Мотиваційно-ціннісний: бесіда (зацікавити учнів у розвитку компетентності)	Напередодні вивчення, запропонувати учням знайти цікаву інформацію про обраний вид легкої атлетики: історичні факти, рекорди, різновиди, змагання, внесок українців, вплив на фізичний розвиток людини та її здоров'я тощо. У підготовчій частині уроку запитати учнів, що цікавого вони дізналися про стрибки у довжину з місця. У разі потреби доповнити та систематизувати відповіді учнів. На спортивному майданчику нанести розмітку для стрибків у довжину з місця з позначенням рекордів паралелі класів, школи, району, області, країни, Європи, світу.	1. Читання з розумінням. 2. Уміння висловлювати власну думку усно і письмово. 3. Критичне та системне мислення. 4. Творчість. 5. Ініціативність. 6. Здатність логічно обґрунтовувати позицію

2.	Підвідний: підвідні вправи (у спрощених умовах допомогти учням засвоїти алгоритм виконання вправи)	В основній частині уроку учням можна запропонувати дослідити цей різновид легкої атлетики та з'ясувати послідовність його виконання: учні виконують стрибок, а потім з учителем встановлюють правильну послідовність його виконання. Далі учні займають вихідне положення (вузька стійка ноги нарізно: ступні ніг паралельно, на ширині однієї ступні) та за рахунком учителя послідовно виконують усі фази рухової дії: 1 – піднятися на носки, руки вгору-вперед; 2 – прийняти положення «старт плавця»: швидко присісти, нахилити тулуб вперед та відвести руки у сторони-назад; 3 – виконати стрибок вгору-вперед: максимально швидко розігнути ноги з одночасним махом руками вниз-вперед-вгору, під час польоту ноги згинаються в колінах і виносяться вперед; 4 – приземлення: на зігнуті ноги, руки винесені вперед. Потім учнів можна об'єднати у трійки-четвірки, запропонувати їм обрати командирів та самостійно відпрацювати алгоритм виконання вправи	1. Уміння висловлювати власну думку усно і письмово. 2. Критичне та системне мислення. 3. Здатність логічно обґрунтовувати позицію. 4. Співпрацювати з іншими особами
3.	Атлетичний: підготовчі вправи (підготувати м'язи та розвинути спеціальні фізичні якості)	Напередодні та під час вивчення техніки стрибка у довжину з місця необхідно проводити системну роботу з розвитку в учнів вибухової сили та швидкісно-силових якостей. Для цього необхідно використовувати різновиди стрибків: ➤ без використання предметів; ➤ зі скакалкою; ➤ у довжину; ➤ у глибину; ➤ у висоту. Обов'язково в учнів необхідно запитувати: ➤ для чого ми виконували ці вправи? ➤ які м'язи працювали? ➤ які фізичні якості розвивалися?	1. Уміння висловлювати власну думку усно і письмово. 2. Критичне та системне мислення. 3. Співпрацювати з іншими особами
4.	Базовий: базова вправа, коригування помилок та індивідуалізація навантаження	Базова вправа – це вправа, що максимально за своєю структурою наближена до змагального або контрольного випробування. Для того, щоб учнів навчити стрибати у довжину з місця вони повинні багато стрибати у довжину з місця!	1. Уміння висловлювати власну думку усно і письмово. 2. Критичне та системне мислення.

	(вивчення та закріплення техніки виконання фізичної вправи)	Необхідно обов'язково виправляти помилки, які можуть допускати учнів під час виконання стрибка у довжину з місця: стійка ноги разом або широка стійка ноги нарізно, недостатнє згинання ніг перед стрибком, відштовхування з однієї ноги, відсутність вираженого маху руками, приземлення на прямі ноги тощо. Можна запропонувати учням самим назвати свої помилки або неточності учнів класу. З огляду на статеві та психофізичні особливості дітей, індивідуальний підхід до розвитку в учнів компетентності у стрибку у довжину з місця може бути реалізований за рахунок різної кількості повторень у вправі, тривалості відпочинку, акцентів на техніці виконання вправи, чи максимальному результаті.	3. Здатність логічно обґрунтовувати позицію. 4. Співпрацювати з іншими особами
5.	Творчо-ігровий: ігрові та творчі вправи, проблемні ситуації (закріпити та перевірити сформованість предметної компетентності)	Для організації ігрової діяльності учнів можна провести: ➤ спеціальні рухливі ігри, спрямовані на розвиток стрибучості: «У річку, гоп», «Довга лоза», «Стрибунці», «Горобці-стрибунці», «Вудочка» та ін.; ➤ командні естафети: «Стрибки командами», «Яка команда стрибне далі?» та ін.; ➤ індивідуальну гру-випробування «Переверши себе!»: учні, на початку основної частини уроку, виконують стрибок у довжину з місця та фіксують наліпкою свій вихідний результат, потім відбувається тренування, після якого учні виконують повторний заліковий стрибок, намагаючись перевершити свій попередній результат; ➤ запропонувати учням вигадати свою рухливу гру зі стрибками та продемонструвати її з товаришами. Організація креативної діяльності учнів може бути побудована з використанням смужок лінолеуму довжиною 40 см. Для цього необхідно: ➤ об'єднати учнів у групи по 3-4 особи; ➤ роздати кожній групі по 4-6 смужки лінолеуму; ➤ запропонувати кожній групі вигадати вправу зі смужками на розвиток стрибучості; ➤ кожна група демонструє свою вправу, а інші групи повторюють її; ➤ учні визначають найкращу вправу серед запропонованих	1. Уміння висловлювати власну думку усно і письмово. 2. Критичне та системне мислення. 3. Творчість. 4. Ініціативність. 5. Здатність логічно обґрунтовувати позицію. 6. Вміння конструктивно керувати емоціями. 7. Оцінювати ризики. 8. Приймати рішення. 9. Розв'язувати проблеми. 10. Співпрацювати з іншими особами

Саме цей компонент (етап) здійснює максимальний вплив на інтелектуальну, ціннісно-сміслову, діяльнісно-творчу, рухову та фізичну сфери розвитку дитини, сприяючи розвиткові майже всіх наскрізних умінь.

Значення гри для психофізичного розвитку дитини важко переоцінити. Це провідна діяльність для дітей дошкільного віку та учнів 1-2 класів (І цикл) початкової школи у якій здійснюється і пізнання себе й оточуючого світу, і навчання, і виховання. У ігри полюбують гратись і дорослі, і малі, тільки вартість іграшок у всіх «трішечки» різна. Одні грають у класики, шахи та «Що, де, коли?», а інші у World of Warcraft та «Синій кит». Фахівці з теорії ігри стверджують, що дати визначення поняттю «гра» надзвичайно складно, тому що вона не має меж. Сучасні психологи під цим поняттям розуміють фізичну або інтелектуальну активність людини, яка має цілі і задачі, правила і розважальну складову (Каганець, 2015).

Сьогодні світ ігор надзвичайно різноманітний: рухливі, сюжетні, народні, рольові, спортивні, імітаційні, командні, групові, азартні, настільні, ігри-естафети, ігри-конкурси, ігри-забави, ігри-змагання тощо (Кругляк, 2004).

Якщо зазирнути в історію людства, то можна побачити, що будь-яке зібрання дорослих і дітей майже завжди супроводжувалось іграми та розвагами з використанням бігу, стрибків, метання, лазіння, стрільба з лука, метання спису, танців, хороводів, співу тощо.

Рухливі та народні ігри задовольняють майже всі основні категорії потреб дитини: вітальні (потреба у русі), у безпеці та захисті (через дотримання правил гри та створення безпечного середовища), у приналежності і любові (у грі відбувається спілкування та взаємодія, гуртується команда, міцнішає та перевіряється дружба, виявляється турбота та підтримка), пізнавальні (дитина через гру пізнає себе, колектив, суспільство, природу, цивілізацію та культуру своїх батьків), повазі (кожна дитина може себе проявити у грі та заслужити повагу та визнання від інших), самовираження (прояв своєї індивідуальності, творчості, здатності вирішувати проблеми).

Рухливі та народні ігри мають значний потенціал у реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури (таблиця 2).

Таблиця 2

Внесок рухливих, народних ігор та естафет у реалізацію компетентнісного підходу до навчання учнів на уроках фізичної культури у Новій українській школі

№	Складові компетентнісного підходу	Приклади реалізації компетентнісного підходу у рухливих іграх
1.	Предметні компетентності	Ігри «Влуч у мішень», «Влуч у ціль», «Снайпери» та інші дозволяють повторювати, закріплювати, удосконалювати рухові уміння і навички, які є основою такої предметної компетентності, як «метання малого м'яча»
2.	Здоров'язбережувальна компетентність	Ігри середньої і великої інтенсивності «Бузьки», «Вудочка», «Гопак», «Діти і Вовк», «Збір кавунів», «Квочка», «Кіт і миші», «Виклик номерів», «Львівський трамвай», «Потяг», «Фарби» та ін., що проводяться на свіжому повітрі, будуть сприяти розвитку серцево-судинної, дихальної, опорно-рухової, нервової систем організму дитини та зростанню його фізіологічних і функціональних можливостей

3.	Ключові компетентності	
	<i>Вільне володіння державною мовою</i>	Учні розучують та використовують різноманітні лічилки: <i>Тікав заєць через міст. Довгі вуха, куций хвіст. А ти далі не тікай, Рахувати починай. Раз, два, три – вийдеш ти!</i>
	<i>Здатність спілкуватися іноземними мовами</i>	Рухлива гра «Виклик номерів». Номери називаються іноземною мовою
	<i>Математична компетентність</i>	Різнорманітні математичні естафети. Після виконання будь-якого рухливого завдання відбувається розв'язання математичних рівнянь
	<i>Компетентності у галузі природничих наук</i>	«Бузьки», «У зоопарку», «Пошта йде у всі міста», «Хто де живе» тощо
	<i>Громадянська і соціальна</i>	«Запорожець на Січі», «Роксолана у полоні» та ін.
	<i>Культурна компетентність</i>	Рухлива гра «Гопак». Учні стають у коло, кладуть руки на плечі один одному та синхронно присідають, рахуючи вголос. Маршова ходьба з піснею «Ми, гайдамаки»
	Наскрізнi вміння	
	<i>Читання з розумінням</i>	Читання, розучування та промовляння лічилок. Ознайомлення з інструкцією щодо проведення рухливої гри та її проведення
	<i>Уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію</i>	Запропонувати дітям нагадати однокласникам правила рухливої чи народної гри. Під час підведення підсумків гри запропонувати учням назвати, які основні рухи вони виконували?, які фізичні якості вони розвинули?, які вміння, навички та ключові компетентності вони формували?, це була рухлива, народна гра чи естафета?, у яких країнах грають у цю гру? як ця гра впливає на моє здоров'я? що мені складно було виконувати та чому? що мені найбільше сподобалося?
	<i>Уміння конструктивно керувати емоціями</i>	Рухливі, народні ігри та естафети, як правило, надзвичайно високоемоційний засіб фізичного виховання людини. Під час ігор та підбиття підсумків ігрової діяльності необхідно робити зауваження, задавати проблемні питання та проводити бесіди з учнями щодо керування своїми емоціями у грі: гідно вигравати та програвати, дотримуватися правил гри, коректно вболівати, підтримувати своїх однокласників, слідкувати за своїм фізичним станом та навантаженням тощо
	<i>Творчість, ініціативність, вміння оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами</i>	Запропонувати учням вигадати власну рухливу гру, естафету та навчити друзів грати у неї, або адаптувати відому рухливу гру для розвитку ключових компетентностей. Делегування учням права провести рухливу гру з класом. Проведення з учнями конкурсу авторських рухливих ігор

Висновки. Отже, системний атлетичний, базовий та творчо-ігровий (мотиваційно-ціннісний, підвідний, компоненти/етапи) та збалансований (з

різною пріоритетністю та періодичністю) розвиток наскрізних умінь предметних і ключових компетентностей дозволяє підвищити ефективність реалізації компетентнісного підходу до навчання учнів-початківців на уроках фізичної культури у Новій українській школі. Ключове місце у розробленій методиці відводиться рухливим і народним іграм та естафетам, які для учнів, за умови правильної організації та проведення, є прекрасною школою та лабораторією думки, взаємоповаги, взаємопідтримки, творчості, ініціативності та здоров'я.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки можуть бути здійснені у напрямі теоретичного обґрунтування та розробки методик розвитку ключових компетентностей учнів на уроках фізичної культури у Новій українській школі.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Аксьонова, О. П., & Кириленко, Л. В. (2018). Школа компетентностей на уроках з фізичної культури в початкових класах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 3 К (97), 25-32.
- Ганчева, В. І., & Моїсєєв, С. О. (2016). Василь Мороз – переможець Всеукраїнського конкурсу «Інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу» 2015 року. *Фізичне виховання в рідній школі : науково-методичний журнал*, 2 (103), 25-28.
- Гузарь, В. М. (2000). Інформація та інформаційне забезпечення фізичної культури і спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 16, 3-7.
- Каганець, О. (2015). *Що таке гра*. URL: <https://www.ar25.org/article/shcho-take-gra.html>
- Овчарук, О. В. (Eds.). (2004). *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Бібліотека з освітньої політики. Київ : «К.І.С.».
- Кругляк, О. (2004). *Рухливі ігри та естафети в школі : посіб. для вчителя*. Тернопіль : Підручники і посібники.
- Моїсєєв, С. О. (2017а). Сучасні підходи до проведення уроків фізичної культури у загальноосвітній школі. *Педагогічний альманах : збірник наукових праць*, 34, 296-303.
- Моїсєєв, С. О. (2017b). Сучасні тренди в семантичному просторі конструкту «педагогічна майстерність». *Педагогічний альманах : збірник наукових праць*, 35, 165-172.
- Моїсєєв, С. О. (2018а). Розвиток ключових компетентностей учнів початкових класів на уроках фізичної культури: виклики та перспективи. *Розвиток життєвої компетентності в умовах освітніх трансформацій: виховний, психологічний та інклюзивний виміри*: матеріали І Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Херсон, 20-21 вересня 2018), 107–111.
- Моїсєєв, С. О. (2018b). *Розвиток педагогічної майстерності вчителя фізичної культури у вимірах фахових конкурсів : навчально-методичний посібник*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».
- Моїсєєв, С. О. (2013). Порівняльна характеристика робочого, відкритого та конкурсного уроків фізичної культури. *Нова педагогічна думка : науково-методичний журнал*, 4, 154-158.
- Шиян, Р. Б. (2018). *Типова освітня програма першого циклу початкової освіти*. Цикл І (1-2 класи), розроблена під керівництвом. URL: <https://mon.gov.ua>
- Huzar, V. M. (2009). Process of physical culture and sports management. *Pedagogics, psychology, medical and biological issues of physical education and sports*, 17, 9-18.

Стаття поступила до редакції: 15.11.2018 р.

Опублікована: 7.02.2019 р.

Аннотация. Моисеев С. А. *Подвижные игры как важная составляющая реализации компетентностного подхода к обучению учеников 1-4 классов на уроках физической культуры в новой украинской школе.* Актуальность статьи обусловлена имплементацией Концепции Новой украинской школы в практику работы учреждений общего среднего образования вообще и преподавания предмета «Физическая культура» в частности. Целью статьи является раскрытия роли игровой деятельности в реализации компетентностного подхода к обучению учащихся 1-4 классов на уроках физической культуры в Новой украинской школе. Установлено, что под компетентностным подходом в образовании целесообразно понимать направленность образовательного процесса на формирование в учащихся иерархически подчиненной системы ключевых, общепредметных и предметных компетентностей. Показана приоритетность развития предметных компетентностей в реализации компетентностного подхода к обучению учащихся 1-4 классов на уроках физической культуры в Новой украинской школе и разработана соответствующая методика их развития. Основными компонентами (этапами) авторской методики являются мотивационно-ценностный, подводящий, атлетический, базовый и творческо-игровой. Приведен пример использования разработанной методики развития у учащихся начальной школы на уроках физической культуры компетентности в прыжке в длину с места, и раскрыт её потенциал формирования у учащихся сквозных умений.

Уточнено, что ведущим компонентом (этапом) развития предметных компетентностей и сквозных умений учащихся начальной школы на уроке физической культуры является творческо-игровой. Именно этот компонент (этап) осуществляет максимальное влияние на интеллектуальную, ценностно-смысловую, деятельностьно-творческую и физическую сферы развития ребёнка, содействуя формированию всех сквозных умений.

Сделан вывод о том, что систематическое и сбалансированное развитие предметных и ключевых компетентностей позволяет повысить эффективность реализации компетентностного подхода к обучению учеников 1-4 классов на уроках физической культуры в Новой украинской школе. Ключевое место в разработанной методике отводится подвижным, народным играм и эстафетам, которые для учащихся, при условии их правильной организации, становятся прекрасной школой и лабораторией мысли, уважения, моральной поддержки, творчества, инициативности и здоровья.

Ключевые слова: Новая украинская школа, начальная школа, компетентностный подход, компетентность, сквозные умения, подвижная игра, методика.

Abstract. Moiseev S. O. *Outdoor games as an important component of competence building approach realization to training of 1-4 grades pupils at physical culture lessons at new Ukrainian school.* The article relevance is caused by the implementation of the Concept of New Ukrainian school in practice of work of institutions of the general secondary education in general and teaching the subject "Physical culture" in particular. The purpose of the article is disclosures of a role of play activity in competence-based approach realization to training of 1-4 grades pupils at physical culture classes at New Ukrainian School. It is established that orientation of educational process on formation in pupils of hierarchically-subordinated system of key, generally-subject and subject competences is expedient to understand as competence building approach in education. The priority of development of subject competences in competence building approach realization to training of 1-4 grades pupils at physical culture classes at New Ukrainian School is shown and the corresponding technique of their development is developed. The main components (stages) of the author's technique are motivational and valuable, bringing, athletic, basic and creative and playing. The example of using the developed technique is given during the development of competence of a long jump from the place at physical culture classes in pupils of elementary school and its potential of forming through abilities is realized at pupils.

It is specified that the leading component (stage) of development of subject competences and through abilities of pupils of elementary school at physical culture class is creative and playing. This component (stage) carries out the maximum influence on intellectual, valuable and semantic,

activity and creative and physical spheres of development of the child, promoting formation of all through abilities.

The conclusion is drawn that the systematic and balanced development of subject and key competence allows increasing efficiency of competence building approach realization to training of 1-4 grades pupils at physical culture classes at New Ukrainian School. The key place in the developed technique is allocated to outdoor, national games and relays which for pupils, on condition of their correct organization, become the fine school and laboratory of thought, respect, moral support, creativity, initiative and health.

Keywords: New Ukrainian school; elementary school; competence building approach; competence; through abilities; outdoor game; technique.

References

- Aks'onova, O. P., & Kirilenko, L. V. (2018). Shkola kompetentnostej na urokah z fizichnoïkul'turi v pochatkovihklasah. *Naukovijchasopis NPU imeni M. P. Dragomanova*, 3 K (97), 25-32.
- Gancheva, V. I., & Moi'sejev, S. O. (2016). Vasyľ Moroz – peremozhec' Vseukrai'ns'kogo konkursu «Innovacijnyj urok fizychnoi' kul'tury ta urok fizychnoi' kul'tury z elementamy futbolu» 2015 roku. *Fizychnye vyhovannja v ridnij shkoli : naukovy-metodychnyj zhurnal*, 2 (103), 25-28.
- Guzar', V. M. (2000). Informacija ta informacijne zabezpechennja fizychnoi' kul'tury i sportu. *Pedagogika, psyhologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu*, 16, 3-7.
- Kaganec', O. (2015). *Shho take gra*. URL: <https://www.ar25.org/article/shcho-take-gra.html>
- Ovcharuk, O. V. (Eds.). (2004). *Kompetentnisnyj pidhid u suchasnij osviti: svitovyj dosvid ta ukrai'ns'ki perspektyvy*: Biblioteka z osvith'oi' polityky. Kyi'v : «K.I.S.».
- Krugljak, O. (2004). *Ruhlyviigry ta estafety v shkoli : posib. dlja vchytelja*. Ternopil' : Pidruchnyky i posibnyky.
- Moi'sejev, S. O. (2017a). Suchasni pidhody do provedennja urokov fizychnoi' kul'tury u zagal'noosvitnij shkoli. *Pedagogichnyj al'manah : zbirnyk naukovy prac'*, 34, 296-303.
- Moi'sejev, S. O. (2017b). Suchasni trendy v semantychnomu prostori konstruktivnogo «pedagogichna majsternist'». *Pedagogichnyj al'manah : zbirnyk naukovy prac'*, 35, 165-172.
- Moi'sejev, S. O. (2018a). Rozvytok ključovyh kompetentnostej uchniv pochatkovy klasiv na urokah fizychnoi' kul'tury: vyklyky ta perspektyvy. *Rozvytok zhyttjevoi' kompetentnosti v umovah osvith'ni transformacij: vyhovnyj, psyhologichnyj ta inključyvnyj vymiry: materialy I Vseukrai'ns'koi' nauk.-prakt. konf. (m. Herson, 20-21 veresnja 2018)*, 107–111.
- Moi'sejev, S. O. (2018b). *Rozvytok pedagogichnoi' majsternosti vchytelja fizychnoi' kul'tury u vymirah fahovyh konkursiv : navchal'no-metodychnyj posibnyk*. Herson: KVNZ «Hersons'ka akademija neperervnoi' osvity».
- Moi'sejev, S. O. (2013). Porivnjaj'na harakterystyka robochogo, vidkrytogo ta konkursnogo urokov fizychnoi' kul'tury. *Nova pedagogichna dumka : naukovy-metodychnyj zhurnal*, 4, 154-158.
- Shyjan, R. B. (2018). *Typova osvithnja programa pershogo cyklu pochatkovoï osvity*. Cykl I (1-2 klasy), rozroblena pid kerivnyctvom. URL: <https://mon.gov.ua>
- Huzar, V. M. (2009). Process of physical culture and sports management. *Pedagogics, psychology, medical and biological issues of physical education and sports*, 17, 9-18.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Моїсєєв Сергій Олександрович: кандидат педагогічних наук, доцент; Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради: вул. Покришева, 41, м. Херсон, 73034, Україна.

Моисеев Сергей Александрович: кандидат педагогических наук, доцент, Коммунальное высшее образовательное заведение «Херсонская академия непрерывного образования» Херсонского областного совета: ул. Покрышева, 41, г. Херсон, 73034, Украина.

Sergey Moiseev: *Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Municipal Higher Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of the Kherson Regional Council: ul. Pokrysheva, 41, Kherson, 73034, Ukraine.*

<https://orcid.org/0000-0001-9326-4192>

E-mail: sergeycom@ukr.net